

Samenvatting rapport curriculum- ontwikkeling op scholen

Beweegredenen, keuzes en
verwachtingen

november 2024

slo

een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

Verantwoording

2024 SLO, Amersfoort

Mits de bron wordt vermeld, is het toegestaan zonder voorafgaande toestemming van de uitgever deze uitgave geheel of gedeeltelijk te kopiëren en/of verspreiden en om afgeleid materiaal te maken dat op deze uitgave is gebaseerd.

Contactpersoon: Annette van Noorel

Informatie

SLO

Postbus 502, 3800 AM Amersfoort

Telefoon (033) 4840 840

Internet: www.slo.nl

E-mail: info@slo.nl

Inhoud

1.	Aanpassingen in het onderwijsprogramma	5
2.	Beweegredenen aanpassingen onderwijsprogramma	6
2.1	Beweegredenen aanpassingen onderwijsprogramma	6
2.2	Factoren die meespelen bij het bepalen van beleid	6
2.3	Bepalende factoren bij het aanpassen van het onderwijsprogramma	7
3.	Van kerndoelen naar onderwijs	9
3.1	Wat gebruiken scholen bij het aanpassen onderwijsprogramma?	9
3.2	Verwachtingen van de actualisatie van de kerndoelen	9

Voorwoord

SLO is als landelijk expertisecentrum voor het curriculum betrokken bij het ontwikkelen en evalueren van landelijke onderwijsdoelen. SLO wil meer inzicht in het proces van curriculumontwikkeling op scholen en welke factoren daarin een rol spelen. Daarom heeft SLO aan DUO Onderwijsonderzoek & Advies gevraagd een beleidsonderzoek uit te voeren. De hoofdvraag van het onderzoek luidde als volgt:

Hoe gaan scholen om met curriculumontwikkeling en welke factoren spelen daarin een rol?

Het doel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in beweegredenen om wel of niet het onderwijsprogramma aan te passen. Daarnaast willen we inzicht in wat de ervaringen, ambities en verwachtingen van scholen zijn in het proces van curriculumontwikkeling op hun school. In het onderzoek zijn vijf onderzoeksgroepen ondervraagd via een online vragenlijst. In totaal hebben $N=1181$ respondenten de vragenlijst ingevuld. Het betreft medewerkers in:

- het basisonderwijs (BO)
- het speciaal basisonderwijs (SBO)
- het speciaal onderwijs (SO)
- de onderbouw van het voortgezet onderwijs (VO)
- het voortgezet speciaal onderwijs (VSO)

De hoofdvraag werd beantwoord aan de hand van de volgende deelvragen, die in de volgende hoofdstukken worden beantwoord:

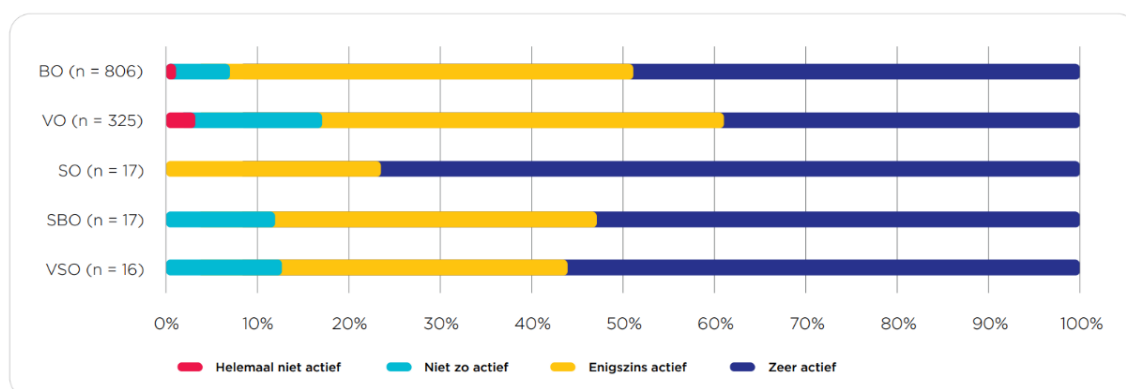
- Hoe actief zijn scholen in de afgelopen jaren geweest met het aanpassen van het onderwijsprogramma en welke leergebieden of vakken betrof het?
- Wat zijn beweegredenen om wel of niet actief met het onderwijsprogramma aan de slag te gaan en welke helpende en belemmerende factoren spelen een rol op scholen?
- Welke uitwerkingen, informatiebronnen of ondersteuning gebruiken scholen bij curriculumontwikkeling en hoe worden die gewaardeerd?
- Hoe kijken scholen naar de actualisatie van de kerndoelen en welke verwachtingen leven erbij?

1. Aanpassingen in het onderwijsprogramma

De eerste deelvraag in het onderzoek was: *Hoe actief zijn scholen in de afgelopen jaren geweest met het aanpassen van het onderwijsprogramma en welke leergebieden of vakken betrof het?*

Van het totale aantal respondenten gaf het merendeel (90%) aan in de afgelopen drie schooljaren enigszins of zeer actief te zijn geweest met het aanpassen, ontwikkelen of vernieuwen van het onderwijsprogramma. Alle respondenten uit het SO stelden dat hun school actief is in het aanpassen van het onderwijsprogramma (figuur 1). Alleen bij de respondenten uit het BO en VO gaf een zeer klein percentage (1% en 3%, resp.) aan dat hun school hierin helemaal niet actief is.

Scholen zijn actief als het gaat om het vernieuwen van het onderwijsprogramma

Figuur 1: Hoe actief is uw school de afgelopen drie schooljaren (2020-2021 t/m 2022-2023) geweest met het aanpassen/ontwikkelen/vernieuwen van het onderwijsprogramma?

Voor alle schooltypen geldt dat vooral *rekenen*, *Nederlands*, *oriëntatie op jezelf en de wereld* en *burgerschap* enigszins of sterk werden aangepast. *Engels* werd het minst aangepast. In SBO werden ook *kunst & cultuur* en *digitale geletterdheid* vaak enigszins of sterk aangepast. In het SO werden alle leergebieden enigszins of sterk aangepast door het merendeel van de respondenten, weer met uitzondering van *Engels*, waarbij dit maar een klein percentage betrof. Het merendeel van de respondenten in het VO gaf aan dat vrijwel alle vakken aangepast zijn. *Burgerschap* het vaakst, en de *klassieke talen* het minst. In het VSO werden *burgerschap*, *kunst & cultuur* en *maatschappijvakken* het meest aangepast.

2. Beweegredenen aanpassingen onderwijsprogramma

De tweede deelvraag van dit onderzoek luidde: *Wat zijn beweegredenen om wel of niet actief met het onderwijsprogramma aan de slag te gaan en welke helpende en belemmerende factoren spelen een rol op scholen?*

2.1 Beweegredenen aanpassingen onderwijsprogramma

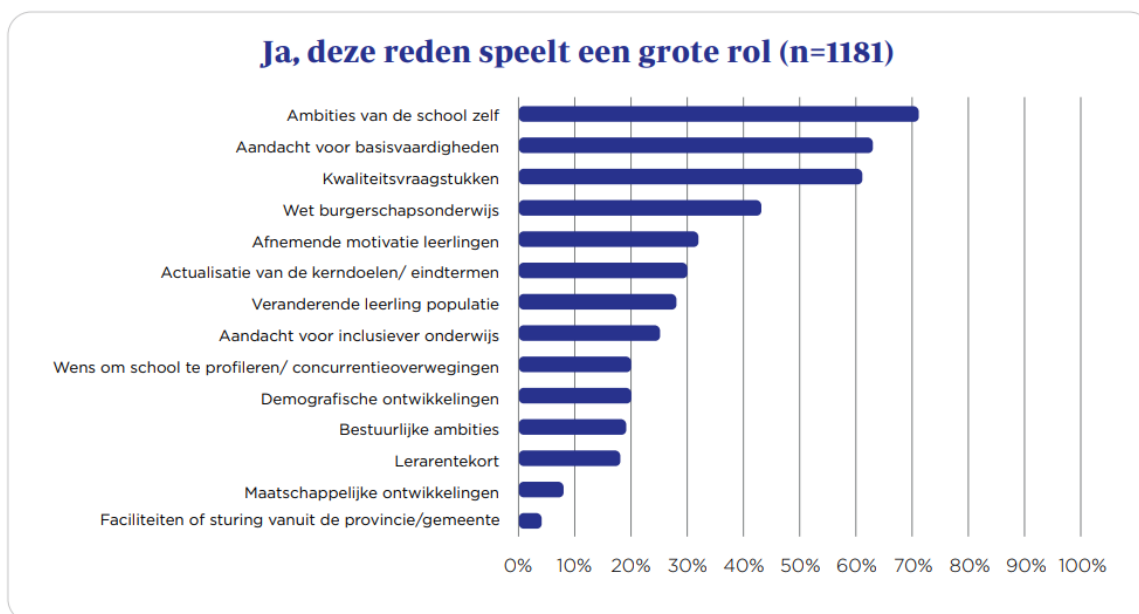
De meest genoemde beweegredenen voor het aanpassen van het onderwijsprogramma waren een betere aansluiting van het aanbod op de leerlingen/maatschappij, vernieuwing van de methode en verplichting van de overheid/inspectie.

Van de respondenten werkzaam in het BO en VO die aangeven dat hun school de afgelopen drie jaren niet zo of helemaal niet actief is geweest met het aanpassen/ontwikkelen/vernieuwen van het onderwijsprogramma, gaf ongeveer twee derde aan dat hun school *andere speerpunten/een andere focus had* dan het aanpassen van het onderwijsprogramma. Respondenten uit het BO zeiden dat deze andere focus vooral invloed heeft op *rekenen, Nederlands, burgerschap en oriëntatie op jezelf en de wereld*. Respondenten uit het VO gaven aan dat deze andere focus vooral invloed heeft op *burgerschap, Nederlands en wiskunde*.

2.2 Factoren die meespelen bij het bepalen van beleid

Respondenten zijn gevraagd aan te geven in hoeverre bepaalde factoren een rol spelen bij het bepalen van beleid voor het onderwijsprogramma. Opvallend is dat voor bijna alle mogelijke redenen die zijn uitgevraagd is gezegd dat ze in enige mate een rol spelen. Wanneer we kijken naar redenen die een *grote* rol spelen bij het bepalen van het beleid voor het onderwijsprogramma (figuur 2), dan waren dat het vaakst de *ambities van de school zelf, de aandacht voor basisvaardigheden en kwaliteitsvraagstukken*.

Ambities school spelen grote rol in het bepalen van beleid voor het onderwijsprogramma

Figuur 2: Percentage respondenten dat aangeeft dat de voorgelegde reden een grote rol speelt in het bepalen van beleid voor het onderwijsprogramma.

2.3 Bepalende factoren bij het aanpassen van het onderwijsprogramma

Respondenten gaven grotendeels aan dat het aanpassen van het onderwijsprogramma op hun school soepel verloopt, in BO relatief wat soepeler dan in VO. Van het totale aantal respondenten gaf 78% aan dat het aanpassen van het onderwijsprogramma op hun school redelijk of heel soepel verloopt. De respondenten benoemden vaak dat *betrokkenheid uit het team* en *goede communicatie/samenwerking* bijdragen aan het soepel verlopen van aanpassingen.

Respondenten kregen de vraag in hoeverre bepaalde factoren die helpend kunnen zijn bij het aanpassen/vernieuwen van het onderwijsprogramma bij hen op school aanwezig zijn. Figuur 3 laat het percentage respondenten zien dat bij ieder van deze factoren aangaf dat dit *goed* aanwezig is in de school.

Aanwezigheid ondersteunende factoren op school (n=1181)

Figuur 3: Percentage respondenten dat aan geeft dat de voorgelegde helpende factor goed aanwezig is op hun school.

Aan de respondenten is gevraagd of ze tegen een aantal voorgelegde knelpunten aanlopen als ze het onderwijsprogramma op hun school willen aanpassen. Ongeveer de helft van hen gaf aan dat ze in sterke mate aanlopen tegen het *gebrek aan (ontwikkel)tijd* als zij het onderwijsprogramma willen aanpassen. Ook werden *personele problemen* (zoals lerarentekort of veel wisselingen in het team) en *andere prioriteiten op de school* relatief vaak (36% en 25%, resp.) genoemd. Met name respondenten uit het SBO gaven relatief vaak aan dat zij tegen een *te grote afhankelijkheid van de methodes* aanlopen. Van de voorgelegde knelpunten kan worden gesteld dat scholen het minst aanliepen tegen *onvoldoende competenties bij de schoolleiding*, *te weinig betrokkenheid en eigenaarschap van leraren*, en dat de *toetsing op de school te sturend is*.

3. Van kerndoelen naar onderwijs

De derde deelvraag in het onderzoek was: Welke uitwerkingen, informatiebronnen of ondersteuning gebruiken scholen bij curriculumontwikkeling en hoe worden die gewaardeerd?

3.1 Wat gebruiken scholen bij het aanpassen onderwijsprogramma?

Over het geheel werd het vaakst aangegeven dat de *kerndoelen*, *leerlijnen* en *gerichte professionalisering* hierbij worden gebruikt. In het SBO werd daarnaast vaak het gaan werken met een *andere lesmethode* aangegeven. In het SO gebruikten respondenten vaak ook goede voorbeelden van anderen/andere scholen.

Van alle respondenten die aangaven dat zij leerlijnen gebruiken bij het aanpassen van het onderwijsprogramma, gaf de meerderheid aan dat zij hierbij de *leerlijnen uit de methode* gebruiken. Bij het gebruik van de leerlijnen zijn verschillen op te merken tussen de respondenten van de diverse onderwijstypen. In het BO werden de *TULE-doelen* vaak gebruikt. In het VO en SBO gebruikte de meerderheid *Leerplan in beeld*. In het VO en VSO werden door de meerderheid *zelfontwikkelde leerlijnen* gebruikt.

Respondenten zijn gevraagd naar hun waardering van de verschillende leerlijnen die zij aangaven te gebruiken. De verschillende leerlijnen werden grotendeels positief gewaardeerd door de gebruikers. Voor de leerlijnen uit de methode werd relatief wat vaker dan voor andere leerlijnen de lagere waardering "niet goed, maar ook niet slecht" gegeven.

3.2 Verwachtingen van de actualisatie van de kerndoelen

De vierde deelvraag van dit onderzoek was: *Hoe kijken scholen naar de actualisatie van de kerndoelen en welke verwachtingen leven erbij?*

De meerderheid van de respondenten gaf aan redelijk of goed op de hoogte te zijn van de actualisatie van de kerndoelen en hier (zeer) positief tegenaan te kijken. In het BO en VO gaf de meerderheid van de respondenten aan dat de school nog niet bezig is met het voorbereiden op de nieuwe kerndoelen. In het SBO, SO en VSO stelde een meerderheid van de respondenten wel dat de school hier al mee bezig is.

Een meerderheid stelde te verwachten dat de actualisatie enige impact heeft op het onderwijsprogramma op school. Zij gaven hierbij als redenen bijvoorbeeld *dat het tijd zal gaan kosten*, of dat ze *continue aan het ontwikkelen zijn*. Een klein deel van de respondenten gaf aan dat zij verwachten dat de invoering van de nieuwe kerndoelen geen impact heeft op hun onderwijs, met als reden dat zij verwachten dat *hun huidige onderwijs al aansluit op de nieuwe kerndoelen*.